

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Αρ. πρωτ. εισερχ. 1556/12-7-2010

Από τη Δ.Ε.Υ.Α. ερωτάται το ακόλουθο:

«Μπορεί να επικαλείται και να απειλεί κάποιος καταναλωτής με την κατάθεση αιτήματος μεταφοράς του κεντρικού αγωγού, εάν δεν ικανοποιηθεί αίτημά του, εν προκειμένω, δωρεάν επέκτασης δικτύου από τη Δ.Ε.Υ.Α. για την υδροδότηση του συγκεκριμένου αγροτεμαχίου; Είναι υποχρεωμένη η Δ.Ε.Υ.Α. να υποκύψει σε τέτοιου είδους απειλές;»

Επί του ερωτήματος αυτού έχω να σημειώσω τα ακόλουθα:

1. Στο άρθρο 24 του Νόμου 1069/1980 ορίζεται ότι:

«Απαλλοτριώσεις

*1. Τα υπό της επιχειρήσεως εκτελούμενα έργα χαρακτηρίζονται δημοσίας ωφελείας, τα δε δια ταύτα, ως και δια τας συναφείς εγκαταστάσεις αναγκαιούντα ακίνητα, απαλλοτριούνται αναγκαστικώς υπέρ και δαπάναις αυτής, κατόπιν αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων των Δήμων και Κοινοτήτων εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων. **Καθ' όμοιον τρόπον συνιστώνται αναγκαστικώς και δουλείαι οιασδήποτε μορφής.»***

Πέραν από τη δυνατότητα κήρυξης απαλλοτριώσεως κατά τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, ο νόμος παρέχει εν προκειμένω και τη δυνατότητα συστάσεως (αναγκαστικώς εκ της Δ.Ε.Υ.Α.) δουλειών οιασδήποτε μορφής. Κατ' ορθή δογματική αποτίμηση της διάταξης, δύναται βάσει αυτής η Δ.Ε.Υ.Α., ως επιχείρηση κοινής ωφελείας, να προβαίνει σε σύσταση **περιορισμένης προσωπικής (υπέρ του νομικού της προσώπου) δουλείας:**

«Άρθρο 1188 του Αστικού Κώδικα

Άλλες προσωπικές δουλείες

Πάνω σε ακίνητο μπορεί να συσταθεί εμπράγματο δικαίωμα προσωπικής δουλείας που να παρέχει κάποια εξουσία ή χρησιμότητα υπέρ ορισμένου προσώπου (Περιορισμένες προσωπικές δουλείες).

Οι δουλείες αυτές μπορούν να συνίστανται και σε ο,τιδήποτε τελεί περιεχόμενο πραγματικής δουλείας.»

Όπως διαλαμβάνεται και στα πλαίσια της Αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών 3867/2001 επί του ζητήματος της περιορισμένης προσωπικής δουλείας:

*«Περιορισμένη προσωπική δουλεία μπορεί να συσταθεί και από το νόμο, απευθείας υπέρ του δικαιούχου, **όπως λ.κ. στην περίπτωση των περιορισμών της κυριότητας από το νόμο υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας που επιτρέπουν σε τέτοιες επιχειρήσεις την κατασκευή, διατήρηση, συντήρηση και χρήση κατασκευών, συνδέσεων, καλωδίων, στύλων, πύργων ρεύματος υψηλής τάσης κλπ. πάνω σε ιδιωτικά ακίνητα, αλλά και με πράξη της πολιτείας,** όπως με αναγκαστική απαλλοτρίωση (βλ. σχετ. Γεωργιάδη - Σταθόπουλο: ό.π., αριθ. 6-10, ΕΑ 8162/1995 Ελλ Δνη 37. 1122, ΕΑ 4109/1990 ΕλλΔνη 33.884).»*

2. Περαιτέρω στο άρθρο 24 του Νόμου 1069/1980 αποτυπώνεται ο τρόπος σύστασης της εν λόγω περιορισμένης προσωπικής δουλείας διέλευσης των αγωγών της Δ.Ε.Υ.Α. από ιδιωτική ιδιοκτησία και ορίζεται συγκεκριμένα ότι η δουλεία συνίσταται με όμοιο τρόπο όπως οι απαλλοτριώσεις εκ της Δ.Ε.Υ.Α., άρα κατά τις διατάξεις περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων των Δήμων και Κοινοτήτων, όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν. Όπως έχει νομολογηθεί και στα πλαίσια της 1809/2003 Αποφάσεως του Στ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας:

5. Επειδή, με τη διάταξη του άρθρου 24 του ανωτέρω ν. 1069/1980 ορίζεται ότι : «1. Τα υπό της επιχειρήσεως εκτελούμενα έργα χαρακτηρίζονται δημοσίας ωφελείας, τα δε δια ταύτα, ως και δια τας συναφείς εγκαταστάσεις αναγκαιούντα ακίνητα, απαλλοτριούνται αναγκαστικώς υπέρ και δαπάναις αυτής, κατόπιν αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων των Δήμων και Κοινοτήτων εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων. Καθ' όμοιον τρόπον συνιστώνται αναγκαστικώς και δουλείαι οιασδήποτε μορφής». **Εξάλλου με τις διατάξεις του άρθρου 275 του π.δ. 410/1995 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» (φ. 231 Α') ορίζεται ότι :** «1. Η κήρυξη της απαλλοτρίωσης ή η σύσταση δουλείας ακινήτου, που βρίσκεται μέσα στη διοικητική περιφέρεια δήμου ή κοινότητας, γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου . . . 2. Η απόφαση αυτή . . . πρέπει να περιέχει επί ποινή ακυρότητας σαφή προσδιορισμό του ακινήτου που απαλλοτριώνεται ή του δικαιώματος δουλείας που συνιστάται και της δημόσιας ωφέλειας, για την οποία γίνεται η απαλλοτρίωση ή η σύσταση δουλείας. 3. Για να εκδοθεί η απόφαση που κηρύσσει την απαλλοτρίωση ή συνιστά τη δουλεία, απαιτούνται : α) κτηματολογικό διάγραμμα που απεικονίζει την απαλλοτριωτέα έκταση ή την έκταση που επιβαρύνεται με τη δουλεία καθώς και τις επί μέρους ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτήν, β) κτηματολογικός πίνακας στον οποίο εμφανίζονται οι εικαζόμενοι ιδιοκτήτες των ακινήτων, το εμβαδόν κάθε ακινήτου και τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των

κατασκευών που βρίσκονται σε αυτό και των λοιπών συστατικών του, γ) μελέτη ή προμελέτη ή προκαταρκτική μελέτη του έργου που τυχόν πρόκειται να εκτελεστεί».

Το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο της χώρας προσέτρεξε λοιπόν, για να εξετάσει τη νομιμότητα της σύστασης της δουλείας, στο οικείο άρθρο του ισχύοντος Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα περί κήρυξης αναγκαστικών απαλλοτριώσεων και σύστασης δουλειών. Συνεπώς σήμερα εφαρμοστέες για περιορισμένης προσωπικής δουλείας διατάξεις είναι οι ακόλουθες:

«Άρθρο 212 του Νόμου 3463/2006 (Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα):

Κήρυξη της απαλλοτρίωσης και σύσταση δουλείας

1. Η κήρυξη της απαλλοτρίωσης ή η σύσταση δουλείας ακινήτου, που βρίσκεται μέσα στη διοικητική περιφέρεια Δήμου ή Κοινότητας, γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του.

2. Η απόφαση αυτή του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου πρέπει να περιέχει επί ποινή ακυρότητας σαφή προσδιορισμό του ακινήτου που απαλλοτριώνεται ή του δικαιώματος δουλείας που συνιστάται και της δημόσιας ωφέλειας, για την οποία γίνεται η απαλλοτρίωση ή η σύσταση δουλείας. (...)

5. Για να εκδοθεί η απόφαση που κηρύσσει την απαλλοτρίωση ή συνιστά τη δουλεία, απαιτούνται:

α) κτηματολογικό διάγραμμα που απεικονίζει την απαλλοτριωτέα έκταση ή την έκταση που επιβαρύνεται με τη δουλεία, καθώς και τις επί μέρους ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτήν,

β) κτηματολογικός πίνακας, στον οποίο εμφανίζονται οι εικαζόμενοι ιδιοκτήτες των ακινήτων, το εμβαδόν κάθε ακινήτου και τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των κατασκευών που βρίσκονται σε αυτό και των λοιπών συστατικών του, καθώς και ο χαρακτηρισμός της έκτασης,

γ) μελέτη ή προμελέτη ή προκαταρκτική μελέτη του έργου που τυχόν πρόκειται να εκτελεστεί,

δ) τήρηση των διαδικασιών για τη χωροθέτηση του έργου, που προβλέπονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από τους νόμους 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α') και 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α') και τις υπ' αριθμ. 69269/5387/25.10.1990 (ΦΕΚ 678 Β') και Η.Π. 15393/2332/5.8.2002 (ΦΕΚ 1022 Β') κοινές αποφάσεις, όπως κάθε φορά ισχύουν, εφόσον το έργο για το οποίο θα κηρυχθεί απαλλοτρίωση περιλαμβάνεται μεταξύ των αναφερόμενων στις διατάξεις αυτές,

ε) βεβαίωση του αρμόδιου οργάνου για την έκδοση της πράξης, το ύψος της δαπάνης και τον τρόπο κάλυψής της, με μνεία του αντίστοιχου φορέα και κωδικού αριθμού εξόδου του οικείου προϋπολογισμού, από την εγγεγραμμένη πίστωση των οποίων πρόκειται να καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη. Σε περίπτωση που δεν έχει εγγραφεί σχετική πίστωση στον προϋπολογισμό του οικείου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή η εγγεγραμμένη έχει εξαντληθεί ή είναι ανεπαρκής, αναγράφεται η σχετική απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου περί μεταφοράς πιστώσεως ή η πηγή από την οποία θα καλυφθεί η σχετική δαπάνη. Η βεβαίωση αυτή μνημονεύεται υποχρεωτικά στο προοίμιο της πράξης κήρυξης της απαλλοτρίωσης,

στ) εφαρμογή των σχετικών διατάξεων για το Εθνικό Κτηματολόγιο.

6. Ο νομέας ή κάτοχος του ακινήτου που πρόκειται να απαλλοτριωθεί ή να επιβαρυνθεί με δουλεία υποχρεούται να επιτρέπει την εκτέλεση των προπαρασκευαστικών εργασιών για την καταμέτρηση και σύνταξη των πιο

πάνω διαγραμμάτων και μελετών. Η εκτέλεση των εργασιών αυτών πρέπει να μην εμποδίζει τη χρήση και κάρπωση του ακινήτου. Ο Δήμος ή η Κοινότητα υποχρεούται να αποκαταστήσει τις βλάβες ή φθορές που προκλήθηκαν από την εκτέλεση των παραπάνω προπαρασκευαστικών εργασιών.

7. Η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, με την οποία κηρύσσεται η απαλλοτρίωση ή συνιστάται η δουλεία, δημοσιεύεται, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την έκδοσή της, σε μία ημερήσια εφημερίδα του νομού και κοινοποιείται στον καθ' ου η απαλλοτρίωση ή σύσταση δουλείας, εφόσον είναι γνωστός, με δημοτικό, κοινοτικό ή δημόσιο όργανο, που συντάσσει αποδεικτικό κοινοποίησης.

Αν ο καθ' ου είναι άγνωστος, η κοινοποίηση γίνεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

"8. Ο καθ' ου έχει δικαίωμα προσφυγής σύμφωνα με το άρθρο 150 εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης της προηγούμενης παραγράφου.

9. Αν κριθεί, ότι νόμιμα εκδόθηκε η απόφαση της παραγράφου 1, δημοσιεύεται το πλήρες κείμενο αυτής, με φροντίδα του Δήμου ή της Κοινότητας μια φορά σε μία ημερήσια εφημερίδα που εκδίδεται στο νομό. Αν δεν εκδίδεται τέτοια εφημερίδα, η δημοσίευση γίνεται σε δύο εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες εφημερίδες. Με τη δημοσίευση ή τις δημοσιεύσεις αυτές ολοκληρώνεται η διαδικασία κήρυξης της απαλλοτρίωσης ή σύστασης δουλείας.

10. Αν ακυρωθεί η απόφαση απαλλοτρίωσης ή σύστασης δουλείας, τηρούνται οι δημοσιεύσεις της προηγούμενης παραγράφου."

*** Οι παρ.8,9 και 10 αναδιατυπώθηκαν ως άνω με την παρ.4 άρθρου 22 Ν.3536/2007,ΦΕΚ Α 42/23.2.2007.

12. Οι διατάξεις που κάθε φορά ισχύουν για τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις του Δημοσίου εφαρμόζονται και στις απαλλοτριώσεις ή τις συστάσεις δουλειών, υπέρ Δήμων και Κοινοτήτων, εφόσον δεν είναι αντίθετες με τις διατάξεις του παρόντος.»

3. Εκ των ανωτέρω δύναται να ερμηνευθεί ότι (Π. Ζυγούρης, Ερμηνεία Δ.Κ.Κ., επί του άρθρου 212, σελ. 1076):

«Για τη σύσταση δουλείας διελεύσεως αγωγού υδρεύσεως από ιδιοκτησία απαιτείται απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου, η οποία πρέπει να περιέχει επί ποινη ακυρότητας σαφή προσδιορισμό του δικαιώματος δουλείας που συνίσταται και της δημόσιας ωφέλειας, για την οποία γίνεται η σύσταση δουλείας. Για να εκδοθεί η απόφαση που συνιστά τη δουλεία, απαιτούνται: α) κτηματολογικό διάγραμμα που απεικονίζει την έκταση που επιβαρύνεται με τη δουλεία, καθώς και τις επιμέρους ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτήν,

β) κτηματολογικός πίνακας στον οποίο εμφανίζονται οι εικαζόμενοι ιδιοκτήτες των ακινήτων, το εμβαδόν κάθε ακινήτου και τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των κατασκευών που βρίσκονται σε αυτό και των λοιπών συστατικών του,

γ) μελέτη ή προμελέτη ή προκαταρκτική μελέτη του έργου που τυχόν πρόκειται να εκτελεστεί.

Επομένως στην περίπτωση που δεν συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις, δηλαδή κτηματολογικό διάγραμμα, κτηματολογικός πίνακας, μελέτη ή προμελέτη του έργου που πρόκειται να εκτελεσθεί, βεβαίωση του αρμοδίου οργάνου για την έκδοση της πράξης, το ύψος της δαπάνης και τον τρόπο κάλυψής της, με μνεία του αντιστοίχου φορέα και κωδικού αριθμού εξόδων του οικείου προϋπολογισμού, εφαρμογή των σχετικών διατάξεων για το κτηματολόγιο, σαφή προσδιορισμό του ακινήτου επί του οποίου θα συσταθεί η δουλεία, τότε πάσχει η πράξη της συστάσεως δουλείας και ως εκ του λόγου αυτού ακυρώνεται.»

Συναφώς και στα πλαίσια της προεκτεθείσας 1809/2003 Αποφάσεως του Στ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε η σχετική απόφαση Δ.Ε.Υ.Α. λόγω ασάφειας των συνοδευτικών τη σύσταση της δουλείας διαγραμμάτων:

«7. Επειδή, προβάλλεται με την υπό κρίση αίτηση ότι τα δύο κτηματολογικά διαγράμματα και η οριζοντιογραφία 3/3 που συνοδεύουν την μελέτη του έργου και βάσει των οποίων εξεδόθησαν οι προσβαλλόμενες πράξεις βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία μεταξύ τους όσον αφορά την διέλευση του αγωγού από το 549 αγροτεμάχιο της αιτούσας, δεδομένου ότι : α) Στην οριζοντιογραφία 3/3 ο αγωγός φαίνεται να διέρχεται κατά μήκος περίπου από το κέντρο του 549 αγροτεμαχίου β) Στο κτηματολογικό διάγραμμα με αριθμό 1 φαίνεται ότι ο αγωγός διέρχεται επί του ανατολικού ορίου του 549 αγροτεμαχίου, εξέρχεται δε σε κάποιο σημείο επί του 552 αγροτεμαχίου και συνεχίζει επί του 557 αγροτεμαχίου, χωρίς τα αγροτεμάχια 552 και 557 να περιλαμβάνονται μεταξύ των ακινήτων που επιβαρύνθηκαν με τη σύσταση δουλείας, σύμφωνα με το περιεχόμενο της 73/1997 αποφάσεως της Δ.Ε.Υ.Α. γ) Στο κτηματολογικό διάγραμμα με αριθμό 2 ο αγωγός φαίνεται ότι διέρχεται αρχικά επί του υπάρχοντος αναχώματος, συνεχίζει επί του ανατολικού ορίου του ακινήτου και αντί να εξέλθη στην απέναντι πλευρά του ποταμού επί του υπ' αριθμ. 552 αγροτεμαχίου, όπως εμφανίζεται στο κτηματολογικό διάγραμμα 1, συνεχίζει σε ευθεία γραμμή επί του αγροτεμαχίου 549 και εξέρχεται μετέπειτα στην απέναντι πλευρά του ποταμού σε αγροτεμάχια που βρίσκονται σε αρκετή απόσταση από το 552 αγροτεμάχιο. Τα ανωτέρω προκύπτουν από τα σχεδιαγράμματα που εστάλησαν στο Δικαστήριο, ως συνοδεύοντα την υπ' αριθμ. 73/18.7.1997 (πρώτη των προσβαλλομένων πράξεων) απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Δ.Ε.Υ.Α. περί συστάσεως δουλείας στο επίδικο ακίνητο αλλά και από άλλα στοιχεία της δικογραφίας. Ειδικότερα προκύπτει από τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994, που εξέδωσε την δεύτερη των προσβαλλομένων πράξεων (Σχετ. το πρακτικό 11/20.8.1997) καθώς επίσης και από το έγγραφο απόψεων 6347/2002 της Τεχνικής Υπηρεσίας της Δ.Ε.Υ.Α. προς το Δικαστήριο, ότι η ασυμφωνία των σχεδιαγραμμάτων που συνοδεύουν την πρώτη προσβαλλόμενη πράξη, οφείλεται στο ότι ενώ στην αρχική μελέτη χωροθέτησης του έργου ο αγωγός διήρχετο από το μέσο περίπου της ιδιοκτησίας της αιτούσας, κατά το στάδιο της μελέτης εφαρμογής μετατοπίσθηκε ανατολικότερα στο όριο του ακινήτου προς το

ρέμα της Αγίας Βαρβάρας, κατόπιν προφορικής συναινέσεως της αιτούσας και προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν γι' αυτήν οι αρνητικές επιπτώσεις εκ της διελεύσεώς του. Σχετικά δε με την ασυμφωνία των σχεδιαγραμμάτων ως προς το σημείο του ο αγωγός εξέρχεται του επίδικου ακινήτου, διευκρινίζεται ότι αυτό κατέστη αναγκαίο λόγω της μετά τη μελέτη του έργου κατασκευής θερμοκηπίων που κατέστησαν την κατασκευή του έργου, όπως είχε σχεδιαστεί, αδύνατη. Με τα δεδομένα αυτά, όμως, δεν καθίσταται δυνατό να προδιορισθεί επακριβώς, όπως απαιτείται από τις προαναφερθείσες διατάξεις, η έκταση που επιβαρύνεται με την υπό σύσταση δουλεία και συνεπώς για το λόγο αυτό, ο οποίος βασίμως προβάλλεται, πρέπει να ακυρωθεί η πρώτη των προσβαλλομένων πράξεων, παρελκούς ως αλυσιτελούς της ερεύνης των λοιπών λόγων ακυρώσεως.»

4. Εν προκειμένω και βάσει των ανωτέρω πρέπει να εξετασθεί αν η Δ.Ε.Υ.Α. προέβη νομότυπα σε σύσταση της περιορισμένης προσωπικής δουλειάς διέλευσης των αγωγού της από την ιδιωτική ιδιοκτησία. Αν δεν έχουν τηρηθεί όλες οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις, τότε πρέπει να επαναληφθεί η σχετική απόφαση με τήρηση των επιταγών του άρθρου 212 του Νόμου 3463/2006, προσαρμοσμένων στη νομική μορφή της Δ.Ε.Υ.Α. (ήτοι απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου, όπου στο νόμο προβλέπεται απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου, κτλ). Η απόφαση αυτή δε δύναται να έχει αναδρομική νομιμοποιητική της δουλειάς ισχύ, παρά θα ισχύσει εφεξής. Όπως δε προεκτέθηκε, η εν λόγω δουλεία συστήνεται ήδη εκ του νόμου (άρθρο 24 του Ν. 1069/1980) μονομερώς, επομένως δεν τίθεται οποιοδήποτε ζήτημα συμφωνίας του ιδιώτη ιδιοκτήτη, κτλ.

5. Ως προς τη στάση του ιδιοκτήτη πρέπει να σημειωθεί ότι η το πρώτον προβολή αιτιάσεων κατά της διόδου του αγωγού ύδατος **κατόπιν πενταετίας** από την τοποθέτηση του αγωγού και σε άμεση συνάρτηση με αξίωσή του για μη καταβολή των βάσει του Κανονισμού της οικείας Δ.Ε.Υ.Α. οφειλομένων τυχάνει ερευνητέα ως καταχρηστικώς προβαλλόμενη:

«Άρθρο 281 του Αστικού Κώδικα

Κατάχρηση δικαιώματος

Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.»

6. Σημειώνεται ότι οποιαδήποτε κι αν τύχει η έκβαση του θέματος της περιορισμένης προσωπικής δουλείας, τούτη κατ' αρχήν δεν επηρεάζει την εκ του κανονισμού της Δ.Ε.Υ.Α. περί υποχρεώσεων (μελλοντικών) καταναλωτών για την επέκταση δικτύων αξίωση.

7. Περαιτέρω επί του ζητήματος της δυνατότητας και του τρόπου προστασίας της συστηθησομένης, περιορισμένης προσωπικής δουλείας δύναται να παρατεθεί το εξής χωρίο της 409/1998 Αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων:

*«Για την προστασία της περιορισμένης προσωπικής **δουλείας ο δικαιούχος έχει βεβαίως τα ένδिका μέσα προστασίας της οιοιεί νομής του άρθρου 996 ΑΚ**, με το άρθρο όμως 1132 του κώδικα αυτού, που ορίζει ότι αυτός που έχει δικαίωμα πραγματικής δουλείας έχει δικαίωμα εις περίπτωση προσβολής να απαιτήσει από τον προσβολέα την αναγνώριση της δουλείας και την άρση της προσβολής και την παράλειψη της στο μέλλον και που εφαρμόζεται και στις περιορισμένες προσωπικές δουλείες (άρθρο 1191 ΑΚ), καθιερώνεται προστασία του δικαιώματος αυτού κατά οποιασδήποτε προσβολής, παρέχεται δε στον δικαιούχο εμπράγματη αγωγή ομοία με την αγωγή ομολογήσεως δουλείας του προιοχύσαντος Ρωμαϊκού Δικαίου. **Βάση της αγωγής αυτής είναι το δικαίωμα της δουλείας και η προσβολή του δικαιούχου στην άσκηση αυτής. Αποτελεί δε προσβολή της δουλείας κάθε πράξη που είναι αντίθετη στην πραγματική κατάσταση που απαιτείται για την άσκηση της δουλείας**, μπορεί δε να φέρει χαρακτήρα μερικό ή γενικό, δηλαδή να συνίσταται και σε πλήρη αφαίρεση της οιοιεί νομής,*

χωρίς να απαιτείται ο εναγόμενος, που επιχείρησε την προσβολή, να αντιποιείται κάποιο δικαίωμα, εμπράγματο ή ενοχικό, ούτε υπαιτιότητα αυτού (βλ. ΕφΘεσ 2120/1991 Αρμ 1992. 345).»

Αθήνα, 4. 08. 2010
Ο γνωμοδοτών δικηγόρος
Πάνος Ζυγούρης